

Grøn Vækst

Programansøgning

16. februar 2011

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse.....	2
1. Indledning.....	3
2. Baggrund og formål.....	4
2.1 Baggrund	4
2.2 Formål	6
3. Aktiviteter	7
3.1. Fødevarer.....	7
3.2 Turismeudvikling	11
3.3 Energi.....	14
3.4 Udvikling i yderområder	17
4. Deltagere og organisering	19
4.1 Deltagere	19
4.2 Organisering	19
5. Tidsplan	20
6. Økonomi	20
7. Formidling.....	21
8. Mål og effektmåling	22
Bilag: Eksempler på projekter	23

1. Indledning

Programansøgningen omfatter en sammenhængende indsats for udvikling i landdistrikter og yderområder i Region Midtjylland, der udmønter EU-midler fra puljen til kommuner og regioner til egne projekter i henhold til Regeringens aftale om Grøn Vækst af 16. juni 2009.

Indsatsen fokuserer på udnyttelse af de regionale styrkepositioner, der findes i Region Midtjylland med fokus inden for områderne fødevarer, turisme og energi. Inden for rammerne af programansøgningen udvikles og gennemføres konkrete projekter af kommuner, centrale aktører inden for programmets indsatsområder, vidensinstitutioner, Region Midtjylland etc. Projekterne skal medvirke til at skabe nye arbejdspladser og øget omsætning i virksomheder.

Projekterne medfinansieres i fællesskab af Region Midtjylland og de 17 kommuner i regionen, der er med i Landdistriktsprogrammet.

Indsatsen skal ses i tæt sammenhæng med Vækstforums Erhvervsudviklingsstrategi 2010 – 2020 og tilhørende Handlingsplan 2011-2012. Energi og miljø, fødevarer og turisme indgår som 3 strategiske indsatsområder i erhvervsudviklingsstrategien.

Den regionale indsats under Grøn Vækst skal understøtte og supplere, og indgår i visse tilfælde som en del af Vækstforums strategi og handlingsplan. Det betyder, at Grøn Vækst indsatsen – og dermed udviklingen af landdistrikter og yderområder – ikke betragtes som en løsrevet indsats, men får øget styrke gennem samspil med øvrige regionale erhvervsfremme aktiviteter.

Der ansøges om en budgetramme i EU-midler på 80 mio. kr. for de fire år 2010-2013, hvor puljemidlerne er til rådighed efter aftalen om Grøn Vækst, der udmønter Landdistriktsprogrammet for denne periode.

Den regionale medfinansiering tilvejebringes via Regionsrådets midler til erhvervsfremme, hvor der foretages indstilling fra Vækstforum. Det forventes, at de konkrete projekter medfinansieres af kommunerne i samme omfang som fra Region Midtjylland.

2. Baggrund og formål

2.1 Baggrund

Landdistrikter og yderområder i Region Midtjylland har igennem en årrække gennemgået strukturelle forandringer, hvilket har ført til store udfordringer med tab af arbejdspladser og fraflytning. Der er behov for omstilling og fornyelse i erhvervene, hvis der i fremtiden skal sikres udvikling og vækst i regionens landdistrikter og yderområder, samt at vækstpotentialet i disse områder skal udnyttes.

Vækstforum Midtjylland vil med sin "Erhvervsudviklingsstrategi 2010-2020" og tilhørende handlingsplan sikre en balanceret erhvervsmæssig udvikling, der bygger på lokale værdier og fastholdelse og udvikling af lokale ressourcer. Udvikling af landdistrikter og yderområder er således en tværgående indsats, som skal sikres og løftes gennem de 8 indsatsområder i Vækstforums handlingsplan.

Fødevarer og energi er vigtige erhvervsmæssige styrkepositioner i Region Midtjylland. Store dele af disse erhvervsområder er lokal forankret i regionens landdistrikter og yderområder. Men erhvervene står i disse år overfor en række udfordringer i form af en øget international konkurrence, en koncentration mod færre og større virksomheder m.m., hvilket især sætter sit præg på udviklingen af regionens landdistrikter og yderområder. Flere arbejdspladser flyttes væk – enten til byerne eller udlandet. Det gælder således om at finde nye muligheder for at udnytte de erhvervsmæssige styrker i landdistrikterne og yderområder til nye forretningsområder med høj værdi.

Grøn Vækst indsatsen i Region Midtjylland har fokus på at udnytte de nye muligheder, som opstår i samspillet mellem natur, landbrug og produktion. Inden for energi- og miljøområdet arbejdes der massivt på at udnytte landbrugets og naturens ressourcer til nye forretningsområder – særligt inden for biomasse og vind, mens der inden for fødevarerområdet er fokus på nye afsætningskanaler for kvalitetsfødevarer samt på at skabe mere samarbejde og professionalisering af erhvervet.

Turismen er et andet erhvervsområde som rummer mange muligheder for at skabe reel vækst og udvikling i regionens landdistrikter og yderområder. Turisme er et af de erhverv, som har potentiale til at bidrage til at skabe nye forretningsmuligheder og lokale arbejdspladser, ved at tage afsæt i stedsbundne værdier. Samtidig åbner turismen op for nye forretningsmuligheder på tværs af sektorer og erhvervsområder, ikke mindst inden for fødevarer- og energiområdet. Det giver nye jobmuligheder for den ufaglærte del af arbejdsstyrken, som ikke længere kan rummes inden for andre erhvervsområder.

En indsats for Grøn Vækst under Landdistriktsprogrammet i Region Midtjylland tager udgangspunkt i at styrke udviklingen af landdistrikter og yderområder inden for de tre erhvervsområder:

- Fødevarer.
- Turisme.
- Energi.

Desuden gennemføres der en særlig indsats i regionens yderkommuner, der tager afsæt i de særlige styrkepositioner og vækstpotentiale, som findes i disse områder. Yderkommunerne har særlige udfordringer i forhold til fraflytning, udvikling af nye jobs, behov for kompetenceudvikling m.m.

Skal der skabes fornyet udvikling og vækst i regionens landdistrikter og yderområder, er der behov for en fokuseret indsats gennem større konkrete udviklingsprojekter. Det betyder blandt andet, at der er behov for et øget samarbejde mellem aktører både offentlige og private f.eks. udviklet i nye partnerskaber.

Region Midtjylland ser gerne, at der i forbindelse med udarbejdelse af de konkrete projekter og ansøgninger arbejdes på projekter, der inddrager aktører fra andre regioner i større tværgående projekter.

Region Midtjylland lægger vægt på, at der udvikles et begrænset antal større sammenhængende projekter med klare målbare effekter. Såfremt der opstår behov for mindre projektansøgninger, vil disse blive forsøgt samlet i en større "pakke".

Modellen neden for viser den samlede indsats under Grøn Vækst i Region Midtjylland.

GRØN VÆKST i Region Midtjylland			
Fødevarer	Turisme	Energi	Yderområde
indsatsen	indsatsen	indsatsen	indsatsen
• Afsætningsnetværk for regionale fødevarer • Udvikling af nye forretningsmodeller • Professionalisering af netværksaktører	• Udvikling af eksisterende og nye turistprodukter • Udvikling af markedsføring og salg af turistprodukter	• Anvendelse af biomasse til bio-raffinering • Anvendelse af biomasse restprodukter • Udvikling af microvirksomheder inden for energi- og miljøområdet	• Vækst i microvirksomheder • Udvikling af nye koblinger mellem erhvervmæssige styrkepositioner

2.2 Formål

Det overordnede formål med Grøn Vækst indsatsen i Region Midtjylland er at gennemføre en sammenhængende indsats for vækst og udvikling i landdistrikter og yderområder i Region Midtjylland og udnytte de styrkepositioner, der er i de enkelte områder – ved at:

- Styrke udviklingen i fødevareerhvervene i landdistrikter og yderområder gennem regionale afsætningsnetværk for regionale fødevarer, udvikling af nye forretningsmodeller samt professionalisering af netværksaktører.
- Fremme udviklingen i turisme- og oplevelseserhvervene i landdistrikter og yderområder gennem afsætning og pakketering af turistprodukter, udvikling af tematiserede kvalitetsprodukter samt samarbejde mellem og professionalisering af turismens aktører.
- Fremme udviklingen på energiområdet gennem udnyttelse af styrkepositioner på vind, biomasse etc., udvikling af øget samspil mellem landbruget og energiforsyningen om udvikling af forsyningen med biomasse og biogas mv.
- Gennemføre en særlig sammenhængende indsats for omstilling og udvikling i de 6 yderkommuner og to nabolandkommuner gennem en tværgående indsats inden for de tre erhvervsområder – Fødevarer, Turisme og Energi.

2.3 Overordnede mål

Det overordnede mål for den samlede indsats er at skabe nye arbejdspladser og øge virksomheders omsætning og indtjening gennem styrkelse af afsætningsnetværk, udvikling af nye forretningsmuligheder samt øge samspillet og samarbejdet mellem aktørerne i regionens landdistrikter og yderområder.

Med midler fra Grøn Vækst gennemføres målrettede projekter rettet mod udvikling af landdistrikter og yderområder. De konkrete initiativer realiseres i et partnerskab mellem kommunerne, regionen og andre aktører i Region Midtjylland.

3. Aktiviteter

3.1. Fødevarer

Fødevarer er et prioriteret satsningsområde i Vækstforums Erhvervsudviklingsstrategi frem mod 2020. Indsatsen sigter på at forbedre især de små og mellemstore virksomheders innovationskompetencer for at lette omstillingsprocessen fra traditionel masseproduktion til en mere differentieret og værdiskabende fødevareproduktion. En omstilling, der er nødvendiggjort af en stadig hårdere international konkurrence på standardfødevarer – et marked, hvor Danmark tidligere har haft et konkurrencemæssigt forspring i kraft af en høj kvalitets- og sikkerhedsstandard.

I en landdistrikts- og yderområdesammenhæng kan fokus på lokale fødevarer være en vigtig løftestang for udviklingen af det lokale erhvervsliv. De helt små fødevareproducenter, der for manges vedkommende er primærproducenter, falder uden for den regionale fødevarsatsnings målgruppe, dvs. de dele af fødevareerhvervet, hvor det store forretningsmæssige volumen ligger i dag. På den anden side står de helt små producenter ofte for nogle af de kvaliteter, som trenden omkring fremtidens fødevarer foreskriver: bæredygtighed, sundhed, smagskvalitet og den gode historie. Selvom de små fødevareproducenter nok aldrig vil kunne skabe det store forretningsmæssige volumen i en regional sammenhæng, så er området en vigtig inspirations- og fødekilde for "det store" fødevareerhvervs fremtidige produkter og forretningskoncepter. Det kræver dog en langt bedre organisering og professionalisering af områdets aktører, end man ser det i dag.

Formål:

Formålet med indsatsen er at styrke udviklingen i fødevareerhvervene i landdistrikter og yderområder gennem regionale afsætningsnetværk, udvikling af nye forretningsmodeller samt professionalisering af netværksaktører.

Mål:

- Etablere nye og udvikle eksisterende regionale afsætningsnetværk med henblik på at skabe øget omsætning af lokale fødevarer.
- Udvikle og afprøve nye forretningsmodeller og afsætningskanaler.
- Udvikle små fødevareproducenters kompetencer og performance i forhold til at kunne deltage i og bidrage til regionale afsætningsnetværk.

Indhold:

Fødevareindsatsen under det regionale Grøn Vækst-initiativ sigter på at kvalitetsudvikle den lokale fødevareproduktion og skabe større synlighed omkring de

lokale/regionale fødevarer. Det skal ske ved at etablere kompetente afsætningsnetværk, hvor de forretningsmæssige potentialer kan udvikles i fællesskab. Det skal desuden ske ved at arbejde målrettet med de udfordringer, der er forbundet med at skabe øget produktion og afsætning af lokale/regionale fødevarer, herunder at arbejde på flerstrengede afsætningsstrategier, f.eks. markeder/events og afsætning til den offentlige sektor, "oplevelsessektoren", detailhandlen m.v.

Projekterne skal ligge inden for ét og gerne flere af følgende tre indsatsområder:

- Afsætningsnetværk for regionale fødevarer.
- Udvikling af nye forretningsmodeller.
- Professionalisering af netværksaktører.

Projekter, der opnår støtte under den regionale Grøn Vækst fødevareindsats, forpligtes til dialog og videnuudveksling mellem projekterne, evt. suppleret med en fælles afsluttende opsamling på opnåede resultater og erfaringer.

Der forventes gennemført 6-10 større udviklings- og demonstrationsprojekter under den regionale Grøn Vækst fødevareindsats.

Afsætningsnetværk for regionale fødevarer

Indsatsen har fokus på etablering, videreudvikling og markedsføring af regionale afsætningsnetværk, eksempelvis inspireret af erfaringerne fra Vestjyske Fødevarer og Oplevelser, der har opnået godkendelse under EU-mærkningsordningen "Culinary Heritage".

Indsatsen skal samle og organisere lokale fødevareproducenter og mindre netværksinitiativer i større fælles afsætnings- og markedsføringsenheder under ét fælles brand. Det kan således være tale om formelle samarbejder mellem flere kommuners lokale fødevarenetværk i et afgrænset geografisk område, eksempelvis Østjylland, Djursland/Randers, Limfjorden, Midtjylland, eller andre hensigtsmæssige konstellationer. Kravet er, at der kan skabes interesse for og aktiv tilslutning til et fælles særegent og meningsfuldt brand, der gerne må koble sig op på eksisterende mærkningsordninger, eksempelvis EU's "Culinary Heritage" eller tilsvarende. Det er vigtigt, at igangsatte netværk bliver økonomisk selv bærende efter projekternes afslutning.

Konkrete projektaktiviteter kan bl.a. omfatte facilitering, projektledelse, rekruttering af nye netværksdeltagere (producenter, restauranter, besøgssteder, detailhandel mfl.), netværksmøder, udarbejdelse af forretningsplan med henblik på fremtidssikring af netværk, events og markedsaktiviteter, samarbejde med andre afsætningsnetværk og sammenslutninger samt dokumentation og udarbejdelse af fælles markedsføringsmaterialer.

Udvikling af nye forretningsmodeller

Indsatsen har fokus på udvikling og afprøvning af nye forretningsmodeller for produktion og afsætning af regionale fødevarer.

Der kan søges støtte til gennemførelse af projekter inden for følgende to temaer:

- *"Flere hyldemeter" / Øget afsætning til detailhandlen*

Der iværksættes projekter med henblik på at udvikle, afprøve og forankre nye forretningsmodeller for netværk af fødevarereproducenter og -leverandører med det formål at øge afsætningen til detailhandlen. I projekterne, der evt. kan hente inspiration fra tidligere gennemførte projekter (f.eks. "Salgskoncept for de små fødevarereproducenter i foreningen Gourmet Vest", VIFU 2008 og lign.), udvikles og afprøves modeller for afsætning i samarbejde med udvalgte butikker og detailkæder.

Der afprøves forskellige afsætningskoncepter og logistik- og samarbejdsformer. Det skal undervejs i projekterne undersøges, om de afprøvede modeller eller elementer i dem kan anvendes og danne grundlag for konkrete afsætningssamarbejder.

- *Mad til mange*

Indsatsen har fokus på at udvikle, afprøve og forankre nye forretningsmodeller med det mål at skabe øget afsætning fra regionale netværk af lokale fødevarereproducenter inden for følgende sektorer: den offentlige sektor (kantiner, sygehuse m.v.) og "oplevelsesområdet" (kultur-/besøgssteder og hotel-/restaurationsbranchen). Der er et potentiale i forhold til at øge små fødevarereproducenters afsætning til det offentlige bespisningsområde, ligesom der er et potentiale i forhold til "oplevelsesområdet": dels kultur-/oplevelsessteder og dels hotel- og restaurationsbranchen. Udfordringerne er bl.a. leveringssikkerhed, indkøbsaftaler, opbygning af logistik m.v.

Med indsatsen skal der iværksættes forsøgsprojekter i større skala, med henblik på at teste mulighederne for at skabe konkrete afsætningssamarbejder inden for de nævnte områder.

Professionalisering af netværksaktører

Indsatsområdet sigter mod at hjælpe netværksaktører til at kunne imødekomme de forretningsmæssige, produktionsmæssige og samarbejds-mæssige krav, som deltagelse i regionale afsætningsnetværk kræver.

Indsatsområdet har særligt fokus på: at øge netværksdeltageres professionelle tilgang til samarbejdet med andre netværksdeltagere, at skabe større forståelse for og indsigt mellem producenter og aftagere, at styrke netværksdeltageres forretningsforståelse og performance samt at styrke innovations- og produktudviklingskompetencerne.

Det kan eksempelvis ske ved, at afsætningsnetværk tilbyder kompetenceudviklingsaktiviteter til medlemmerne, dels i form af kurser, workshops mv. og dels som individuel professionel sparring af den enkelte medlemsvirksomhed eller institution. Hensigten er at kvalificere de enkelte netværksmedlemmers muligheder for at deltage i, bidrage til samt få et forretningsmæssigt udbytte af netværkssamarbejdet.

Et eksempel på et projekt inden for dette indsatsområde kunne være et afsætningsnetværk af mindre fødevarereproducenter (herunder gårdbutikker), der som en del af netværksdannelsen ønsker at øge merværdien af netværksmedlemmernes produkter/ydelser. Det kunne f.eks. være i form af et udviklingsforløb omkring temaet oplevelsesøkonomi, hvor der arbejdes med at skabe merværdi via salg af oplevelser (direkte eller indirekte) knyttet til netværksdeltagernes produkter eller serviceydelser. Et andet eksempel kunne være et netværk af fødevarereproducenter, der som led i arbejdet med at etablere nye afsætningssamarbejder, ønsker et solidt fundament for at indgå i disse. Der kunne i projektet arbejdes med at skabe øget indsigt i og kendskab til de vilkår, muligheder og udfordringer, der karakteriserer de pågældende samarbejdspartners (aftageres) markeder.

Effekter:

- I perioden 2011-2013 skal der etableres mindst 1-2 nye afsætningsnetværk, der er godkendt under "Culinary Heritage"-ordningen eller tilsvarende.
- Fire nye forretningsmodeller og afsætningsmodeller er afprøvet i samarbejde med detailhandlen, offentlige/private kantiner, kultur- og oplevelsessteder og/eller hotel- og restaurationsbranchen. Af disse er mindst to gjort permanente inden udgangen af 2013.
- Ved udgangen af 2013 er der mindst 100 af regionens spisesteder, der i større eller mindre grad anvender og profilerer regionale fødevarer.
- Mindst 5 små lokale fødevarereproducenter gennemgår en forretningsudvikling fra at være primærproducenter til at være fødevarer virksomheder med mere end 10 ansatte.

3.2 Turismeudvikling

Turisme er et nyt prioriteret satsningsområde i Vækstforums Erhvervsudviklingsstrategi frem mod 2020. Indsatsen sigter mod at skabe fornyet vækst gennem en mere fokuseret og professionel turisme – og dermed øge turisterhvervets konkurrenceevne på det nationale og internationale marked. Det globale marked for turisme er i stærk vækst, men i Region Midtjylland har vi ikke været i stand til at udnytte vækstmuligheden til markant at øge antallet af turister og deres døgnforbrug. Tværtimod har turismen i en årrække været præget af stagnation og tilbagegang. For at vende denne udvikling har Vækstforum med sin nye strategi for turismen, valgt at koncentrere udviklingen omkring få stærke feriesteder på Vestkysten og Østkysten samt på at skabe mere salg til især de eksisterende turister - for herigennem at øge døgnforbruget ved at fokusere på afsætning og udvikling af eksisterende produkter via større samarbejder i alliancer.

Turismen rummer mange muligheder for en styrket lokal og regional erhvervsudvikling - ikke mindst i regionens landdistrikter og yderområder, hvor turismen udgør en styrkeposition. I disse områder er der store uudnyttede potentialer, som kan realiseres gennem en specialiseret og sammenhængende turisme. Ved at udnytte landdistrikter og yderområders autenticitet og stedbundne værdier kan der skabes blivende og stedbundne arbejdspladser. Samtidig åbner turismen nye jobmuligheder for den ufaglærte del af arbejdsstyrken, men skaber også arbejdspladser for den højtuddannede og specialiserede arbejdskraft.

Formål:

Formålet med indsatsen er gennem produkt- og kvalitetsudvikling, markedsudvikling, afsætning og salg af eksisterende og nye turistprodukter at skabe nye arbejdspladser, øge omsætningen i landdistrikter og yderområder.

Mål:

- Udvikle eksisterende og nye turistprodukter.
- Understøtte og udvikle markedsføring og salg af turistprodukter.

Indhold:

Turismeindsatsen under Grøn Vækst understøtter og supplerer Vækstforums indsats for udvikling af turismen, idet gennemførelse af større sammenhængende turismeprojekter vil styrke de sociale og økonomiske betingelser for en bæredygtig udvikling i landdistrikterne.

Landdistrikter og yderområder tilbyder en række turistprodukter koblet til aktiv ferie, rekreation og afslapning langs kyster og fjorde, i naturområder (f.eks.

nationalparker), skove m.m. Der er et betydeligt potentiale i at få sådanne turistprodukter, men også nye naturrelaterede produkter udviklet produktmæssigt og kvalitetsmæssigt. Der er gennem bedre koblinger af produkter – aktiviteter, overnatninger m.m. - basis for en pakketering af produkter.

For at kunne skabe indtjening og øget beskæftigelse, er det afgørende, at turisterhvervet i landdistrikter og yderområder bliver bedre til at markedsføre og sælge både eksisterende og nye produkter.

Den konkrete indsats skal gennemføres enten inden for ét men helst gennem begge indsatsområder:

- Udvikling af eksisterende og nye turistprodukter.
- Udvikling af markedsføring og salg af turistprodukter.

Der forventes gennemført 6-10 større projekter under turismeindsatsen under Grøn Vækst.

Udvikling af eksisterende og nye turistprodukter

Der er fortsat behov for udvikling af turistprodukternes indhold og kvalitet. Især i form af specialiserede produkter f.eks. bundet sammen af temaer og logiske produktsammenhænge, set med gæstens øjne.

Det handler om at udvælge og udvikle de efterspørgselsorienterede produkters indhold og tema. Målet med produktudviklingen er at kommercialisere blandt andet de mange gratis oplevelser til salgbare kvalitetsprodukter samt at styrke koblingen mellem dem gennem en højere grad af produkt - pakketering.

Udvikling af turistprodukter der kobler oplevelser baseret på naturen (landskabet i form af hav, fjorde, skove, landbrugslandet m.m.), kultur, kulturmiljøer m.m. er med til at skabe nye oplevelsesprodukter.

Der er også behov for udvikling og forbedring af eksisterende overnatningsmuligheder gennem udvikling af fremtidens feriehus med vægt på design og energioptimering. . Der er en betydelig opmærksomhed omkring mange nye teknologiske energiløsninger, der giver mulighed for at udvikle en erhvervsturisme.

Der er et ikke udnyttet potentiale i en fortsat kobling mellem turisme, fødevareroplevelser og energi. Ved at koble regionale fødevarer med oplevelser kan der skabes nye produkter og forretningsmuligheder inden for oplevelsesøkonomien.

Konkrete projektaktiviteter kan være udvikling af temabaserede aktiviteter som cykling, vandring sammen med fødevarer, kulturhistorie og fortællinger koblet til muligheder for overnatning i større geografiske områder som f.eks. langs Hærvejen,

Gudenåen, Limfjorden eller i tilknytning til de stærke feriesteder på Vestkysten og Østkysten.

Et øget samarbejde mellem aktører vil medvirke til udvikling af sammenhængende produkter, der lettere kan gøres til genstand for salg.

Udvikling af markedsføring og salg af turistprodukter

Der findes en række turistprodukter – der allerede er udviklet - men som i for ringe grad bliver markedsført og solgt på markedet. Gennem et øget geografisk samarbejde i alliancer mellem turistdestinationer og virksomheder kan der skabes grundlag for et stærkere fokus på markedsføring og salg, hvorved der vil kunne skabes en øget indtjening og beskæftigelse.

I forbindelse med udvikling af eksisterende og nye turistprodukter, er det naturligvis også af afgørende betydning, at der fra starten indtænkes markedsføring og salg.

Indsatsen skal styrke og udvikle professionelle salgs- og servicestrategier især i forhold til online markedsføring og booking.

Konkrete projektaktiviteter kan være krydssalg mellem aktører og værdikæder, salg til loyale kunder samt sammenkædning af attraktioner, seværdigheder og begivenheder via ruter, temaer, billetfællesskaber mv.

Effekter:

De konkrete turismeinitiativer under Grøn Vækst skal overordnet set bidrage til at tiltrække flere turister samt øge turistens døgnforbrug - og herigennem bidrage til at skabe øget omsætning og arbejdspladser i regionens landdistrikter og yderområder.

Effekterne af indsatsen vil blive målt på følgende indikatorer:

- Forventet antal nye arbejdspladser: ?
- Forventet flere overnatninger: ?
- Forventet øget døgnforbrug: ?

3.3 Energi

Energi og miljø er et af indsatsområderne i Vækstforums erhvervsudviklingsstrategi frem mod 2020. Indsatsen retter sig mod udvikling af teknologiske frontområder inden for energi og miljø, samt på udvikling af nye forretningsmodeller, produkter og koncepter i samarbejder mellem offentlige og private virksomheder. Dette skal medvirke til, at energi- og miljøområdet fortsat udgør en styrkeposition i regionen, samt medvirke til efterspørgsel efter bæredygtige energi-, miljø- og teknologiløsninger.

Vækstforums indsats retter sig mod udvikling test og afprøvning af nye produkter og løsninger, energibesparelser og omstilling til vedvarende energi, teknologi og forretningsudvikling samt nye løsninger på fremtidens klimaudfordringer.

Energi og miljøområdet kan udgøre et betydningsfuldt erhvervsområde for udvikling af regionens landdistrikter og yderområder. Disse områder er centrale leverandører af vedvarende energi især inden for biomasse men også vind og andre vedvarende energikilder. Med en stor landbrugsproduktion findes der et stort potentiale for anvendelse af biomasse fra landbruget. Desuden findes der gode muligheder for at dyrke energiafgrøder.

Til at understøtte denne erhvervsmæssige styrkeposition findes der et stærkt forsknings- og vidensmiljø i regionen samt mange større energianlæg heraf test- og forsøgsanlæg.

Formål:

Formålet er at skabe forretningsudvikling og teknologisk innovation på energi og miljøområdet gennem udvikling og afprøvning af nye teknologier inden for biomasse, udvikling af energibesparende energiforsyning og understøtte mikrovirksomheder for herigennem at skabe nye arbejdspladser.

Mål:

- Udvikle og afprøve nye teknologier inden for bio-raffinering.
- Udvikle og afprøve nye teknologier indenfor biomasse og biogas.
- Gennemføre aktiviteter, der understøtter mikrovirksomheder inden for energi og miljøområdet.

Indhold:

Indsatsen på energiområdet under det regionale Grøn Vækst initiativ supplerer og understøtter den generelle Vækstforum indsats med et øget fokus på udvikling og anvendelse af stedbundne energiressourcer i landdistrikter og yderområder.

Gennem demonstrationsprojekter, test og afprøvning skabes der grundlag for udvikling af eksisterende og nye virksomheder. Dette vil understøtte et øget samarbejde mellem virksomheder og videninstitutioner og derigennem forbedre erhvervslivets muligheder for at udvikle, demonstrere og markedsmodne nye teknologiske løsninger. Herved vil der blive skabt nye jobs og vækst indenfor området biomasse og energiteknologi.

Efterspørgslen efter f.eks. biogasteknologier forventes at stige markant som følge af målet om 50 % af husdyrgødningsen skal behandles i biogasanlæg, hvilket indebærer nye forretningsmuligheder.

De konkrete projekter skal gennemføres inden for følgende områder:

- Anvendelse af biomasse til bio-raffinering.
- Anvendelse af biomasse restprodukter.
- Udvikling af microvirksomheder inden for energi og miljøområdet.

Der forventes gennemført 5-10 nye større markante projekter inden for en veldefineret faglig ramme under den regionale Grøn Vækst indsats.

Anvendelse af biomasse til bio-raffinering

Bio-raffinaderier dækker over en bred vifte af fremtidens teknologier til at udnytte indholdsstoffer og energi i biomasse til en række formål. Der kan være tale om bioethanol, biodiesel, biomaterialer, foder og fødevarer.

Indsatsen skal føre til udvikling af ét eller flere projekter som understøtter, at midtjyske virksomheder sikres mulighed for at bidrage som underleverandører til fremtidige satsninger på bioraffinaderiområdet med delkomponenter, processer, serviceydelser og innovation.

Projekterne skal have en karakter, så de får mulighed for at blive testet og udviklet blandt andet via "Green Labs" og andre testfaciliteter for afprøvning af idé, teknologi eller proces og derigennem skabe ny innovation. Herved opnås inddragelse af viden og kompetence samt samarbejde med centrale danske vidensaktører (virksomheder, universiteter m.m.) på området.

Anvendelse af biomasse restprodukter

Der findes en række restprodukter fra skov og landbrug, men også fra fødevarer- og anden industri, samt husholdningsaffald, der i øjeblikket ikke udnyttes optimalt. Der er erhvervsmuligheder i at udvikle mere bæredygtige alternativer inden for forbehandling, forgasning og efterbehandling af restfraktioner samt genbrug af næringsstoffer i jordbruget.

Indsatsen retter sig mod at udvikle et eller flere projekter, som sætter fokus på at skabe nye forretningsmodeller for genanvendelse af restprodukter. Herunder vil der

blive udviklet mindst et projekt, som sætter fokus på at udvikle nye erhvervsmuligheder i forbindelser med produktion og anvendelse af de biogasser.

Konkrete projektaktiviteter kan blandt andet omfatte forretningsudvikling baseret på demonstrationsprojekter inden for genanvendelse af restprodukter som næringsstoffer i landbruget, herunder næringsstoffer i aske fra forbrænding af spildevandsslam.

Udvikling af mikrovirksomheder inden energi og miljøområdet

Der findes et betydeligt antal virksomheder lokaliseret i landdistrikter og yderområder, der er underleverandører til energisektoren eller servicerer denne.

Indsatsen retter sig mod støtte til produktudvikling og etablering af netværkssamarbejde f. eks. for underleverandører, serviceoperatører m.m. og derigennem understøtte virksomhedernes udvikling. Der kan også være basis for udvikling af afsætningsnetværk for biomasse, bioenergi og anden vedvarende energi.

Projekter for energibesparelser og energiforsyning af landsbyer baseret på lokale stedbundne energikilder, vil som oftest også understøtte et lokalområdes mindre virksomheder.

Et særskilt område for udvikling kan være udvikling af en erhvervsturisme baseret på faglige studieture til de mange større vedvarende energianlæg i regionen.

Effekter:

Indsatsen forventes i sig selv at generere 30 - 50 arbejdspladser som en direkte følge af de projektaktiviteter, der igangsættes. Den langsigtede effekt på beskæftigelsen forventes at være betydeligt større i kraft af øget omsætning og forbedrede eksportmuligheder hos de deltagende virksomheder.

3.4 Udvikling i yderområder

Næsten halvdelen af alle virksomheder i Danmark er beliggende uden for de fem største bykommuner, så der er stort potentiale i fortsat at skabe gode rammer for erhvervsudviklingen i yderområder og landdistrikter.

Vækstforum ønsker at skabe vækst i yderområderne og landdistrikterne ved at fokusere på initiativer inden for lokale erhvervsmæssige styrkepositioner. En analyse af yderområdernes muligheder peger på de særlige initiativer, som skal udfoldes for at udnytte det erhvervsmæssige potentiale og styrkepositioner i yderområderne. I lighed med en række andre kommuner har yderkommunerne styrkepositioner inden for energi, turisme, fødevarer og fremstillingsindustri.

Yderkommunerne i Region Midtjylland står overfor større udfordringer med større fraflytning og tab af arbejdspladser end de øvrige landdistrikter. Imidlertid er der i disse kommuner ikke udnyttede erhvervsmæssige potentialer, der kan danne grundlag for skabelse af arbejdspladser og vækst i områderne.

Formål:

Formålet er gennem en særlig indsats at understøtte udviklingen i regionens yderområder via særlige sammenhængende og tværgående initiativer på tværs af kommunerne, der tager udgangspunkt i disse områders styrkepositioner.

Mål:

- Skabe vækst i mikrovirksomheder gennem nye samarbejder.
- Udvikle nye koblinger mellem de erhvervsmæssige styrkepositioner i yderkommunerne.

Indhold.

Der er et potentiale i at se på indsatser og projekter, der går på tværs af områder som f.eks. turisme, fødevarer, naturoplevelser, friluftaktiviteter, kultur mv. indgår som et samlet oplevelsesøkonomisk produkt. Der kan også være basis for at udvikling af virksomheder og turisme ved at arbejde med koblingen mellem kultur og erhverv.

Der er muligheder for vækst inden for fremstilling og service ved at bygge på eksisterende styrkepositioner og koble til nye vækstområder som f.eks. energi og elektronik.

Den konkrete indsats skal gennemføres inden for et af de to indsatsområder:

- Vækst i mikrovirksomheder.
- Udvikling af nye koblinger mellem erhvervsmæssige styrkepositioner.

Der forventes gennemført 5 – 10 større projekter.

Vækst i mikrovirksomheder

Indsatsen skal skabe vækst og udvikling af mikrovirksomheder inden for de erhverv, som vækstanalysen udpeger som styrkepositioner i de enkelte områder og som har muligheder for vækst. Det er f.eks. inden for energi, elektronik, fremstilling og turisme.

Der er mulighed for at skabe vækst ved at udvikle klynger og netværkssamarbejder mellem virksomhederne og med forsknings- og vidensinstitutioner, uddannelsesinstitutioner etc. Og ved at koble udviklingsindsatsen til nye vækstområder som elektronik og energi mv.

I projekterne indgår kompetenceudvikling af virksomhederne til at indgå i samarbejdet om udviklingen.

Udvikling af nye koblinger mellem erhvervsmæssige styrkepositioner

Indsatsen skal medvirke til at skabe nye koblinger mellem de erhvervsmæssige styrkepositioner i de enkelte kommuner og på tværs af flere kommuner.

Det kan f.eks. være sammenhængende udvikling af turisme, fødevarer og energi. Det kan være udvikling af afsætningssamarbejder med fælles formidlingsplatforme, netværkssamarbejder om udvikling af produktion og afsætning mv.

Kompetenceudvikling til at indgå i udviklingssamarbejderne, som en integreret del af projekterne.

Effekter:

- Der påregnes gennemført 5 større projekter for vækst og udvikling i mindre virksomheder og 5 projekter til sammenhængende udvikling af flere erhvervsområder.
- Indsatsen påregnes at skabe ca. 40 nye arbejdspladser.

4. Deltagere og organisering

4.1 Deltagere

De 6 yderkommuner:

Ringkøbing-Skjern, Lemvig, Struer, Skive, Norddjurs og Samsø.

De 7 landkommuner:

Herning, Holstebro, Ikast-Brande, Hedensted, Viborg, Randers og Syddjurs.

De 4 mellemkommuner:

Favrskov, Silkeborg, Horsens og Odder.

Region Midtjylland.

Virksomheder især inden for fødevareområdet, turisme, energi- og miljøområdet, relaterede erhverv, organisationer og foreninger, ildsjæle, forsknings- og vidensmiljøer, uddannelsesinstitutioner og andre udviklingsaktører.

4.2 Organisering

Indsatsen gennemføres ved at erhvervsaktører og andre aktører danner partnerskaber og samarbejde om udvikling og gennemførelse af projekterne.

Det forventes, at hovedparten af projekterne er tværkommunale projekter, hvorfor der skal være fokus på, hvordan disse projekter organiseres. Dette gælder også i tilfælde af projekter, der går på tværs af regionsgrænserne.

En række aktører både offentlige og private har begrænsede udviklingsressourcer, hvorfor det er vigtigt at være opmærksom på udviklingen og gennemførelse af de konkrete projekter.

Der udarbejdes resultatkontrakter mellem projektholderne og Region Midtjylland, som danner grundlag for medfinansieringen fra Region Midtjylland. I resultatkontrakterne fastlægges præcise resultatkrav med tilhørende målemetoder for det enkelte projekt, hvorved der blandt andet sikres, at de forventede resultater nås.

I resultatkontrakterne indarbejdes de generelle vilkår, der er gældende for projekter efter Grøn Vækst og Landdistriktsprogrammet.

5. Tidsplan

Programmet udmøntes fra 2011 til udløb af aftalen om Grøn Vækst og udmøntning af Landdistriktsprogrammet med udgangen af 2013.

De projekter, der igangsættes under programmet, vil typisk løbe over 2-3 år og afslutning kan således for nogle projekter være frem til omkring 2016.

6. Økonomi

Budget

Aktivitet	Kr.
Fødevareudvikling – Akse 1	50.000.000
Turismeudvikling – Akse 3	50.000.000
Energi – Akse 3	20.000.000
Yderområder – Akse 1 og Akse 3	40.000.000
I alt	160.000.000

Finansiering

Finansieringskilde	Kr.
Region Midtjylland	40.000.000
De 17 kommuner i Landdistriktsprogrammet	40.000.000
FødevareErhverv, EU-midler	80.000.000
I alt	160.000.000

Alle beløb er excl. moms.

Dertil kommer private midler og arbejdsindsats i de enkelte projekter.

7. Formidling

Formidling indarbejdes som en integreret del af de enkelte projekter og overordnet for den samlede indsats.

Resultaterne af indsatsen formidles løbende af projektholderne, Region Midtjylland, kommunerne og af andre aktører i indsatsen ved bl.a.:

- Pressemeddelelser og interviews.
- Hjemmeside for projektet, på Region Midtjyllands hjemmeside, aktørers hjemmesider mv.
- Publikationer og indarbejdelse i Region Midtjyllands nyhedspublikationer.
- Midtvejs- og slutrapporter.
- TV - produktioner.
- Mv.

8. Mål og effektmåling

Effektmåling integreres i projektet ved at konkretisere mål, målemetoder mv. i de enkelte dele af projektets gennemførelse.

Konkretisering af mål, målemetoder mv. konkretiseres ud fra krav og vejledning for projekter efter Landdistriktsprogrammet og Region Midtjyllands arbejdsgrundlag for målformulering og effektmåling.

De enkelte projekter skal udarbejdes i overensstemmelse med regionens analyse og effektmodel med beskrivelse af:

- Ressourcer.
- Organisation.
- Ydelser.
- Effekt.

Der bliver udarbejdet resultatkontrakter for de enkelte projekter, hvor der beskrives hvilke konkrete mål, der skal nås med det enkelte projekt.

De overordnede mål for projektet er at skabe i alt 7 nye arbejdspladser og bidrage til at styrke udviklingen i landdistrikter og yderområder i de 17 kommuner, der er omfattet af indsatsen. De forventede effekter af de enkelte indsatsområder er beskrevet under indsatsområderne.

De konkrete mål og målemetoder beskrives i ansøgningerne til FødevarerErhverv om EU-tilskud til de enkelte projekter og i de resultatkontrakter mellem Region Midtjylland og de enkelte projektholdere, der er grundlaget for den regionale medfinansiering.

Ud over den opfølgning på mål og effekter lægger Region Midtjylland også vægt på en mere generel opfølgning på Grøn Vækst indsatsen under Landdistriktsprogrammet. Der bør således sættes ressourcer af til en opsamling og læring fra projektsamarbejde, og en erfaringsopsamling.

Det forventes, at flere projekter gennemføres i partnerskaber mellem offentlige myndigheder og private aktører, hvor der også bør ske en opsamling af erfaringer og beskrives eventuelle læringer herfra til fremadrettet brug.

Bilag: Eksempler på projekter

Fødevarer:

Regionalt fødevarenetværk:

Kvalitetsfødevareproducenter, restauranter, besøgssteder og detailhandel går sammen om at styrke de lokale fødevarenetværk i et større regionalt afsætningsnetværk. Ambitionen er at opnå godkendelse under EU-mærkningsordningen Culinary Heritage så de regionale fødevarer fra området samles under ét fælles brand

Mad med oplevelser:

To regionale afsætningsnetværk (Regional Madkultur Vestjylland og det regionale fødevarenetværk Østjylland) samarbejder om at øge netværksdeltagernes målrettede brug af oplevelser i afsætningen i form af et fagligt kompetenceudviklingsforløb for deltagerne og et forsøgsprojekt med udvalgte butikker/kæder og fyrtårne inden for konference-/hotelbranchen.

Turisme:

Der gennemføres en sammenhængende indsats for udvikling af turismen i landdistrikter og yderområder:

- Udvikling af nye aktiviteter og forbedring af eksisterende f.eks. cykling/vandring, hesteturisme, sejlads, tema-ruter om fødevarer, kulturhistorie, fortælling af historie om landbrugs- og fødevareproduktion, relaterede erhverv og andre erhverv, besøg på forsknings- og videninstitutioner, museer m.fl.
- Udvikling af nye sammenhængende oplevelser natur, kultur, overnatning, mad, landbrug og fødevareproduktion, andre erhverv og produktioner, kunst, kunsthåndværk, historiefortælling mv. f.eks. i en sammenhængende microdestination.
- Udvikling af nye overnatningstilbud og forbedring af eksisterende overnatningstilbud i tilknytning til cykelruter, stier, hesteruter, sejlads, naturområder, nationalparkerne Skjern å og Mols Bjerger, natur og friluft aktiviteter, besøgsårde, oplevelse af landbrug og fødevareproduktion mv.

Der fokuseres herunder på udvikling af overnatning, service og oplevelser i sammenhæng med landbrug i drift og nedlagte landbrug, udnyttelse af tomme bygninger, særlig natur, kultur og andre styrkepositioner i de enkelte områder.

- Udvikling af netværk og operative partnerskaber mellem aktørerne til konkretisering og gennemførelse af projekterne, generel styrkelse af produktudvikling og afsætning på turismeområdet mv.

Energi:

UDKAST